

Science
Conference
2026

13–14 Feb 2026

International **scientific and practical conference**

- 1. Scientific technologies**
- 2. Economy**
- 3. Finance**
- 4. Mathematical analysis**
- 5. Technical sciences**
- 6. Pedagogy**
- 7. Psychology**
- 8. Philosophy**
- 9. Natural Sciences**

zenodo

OpenAIRE | EXPLORE

www.d-pressa.com

International scientific and practical conference

Part 1
February 2026

Collection of Scientific Works

© International scientific and practical conference. 2026.

MAKTAB YOSHIDAGI O'QUVCHILARDA PSIXOLOGIK O'ZGARISHLAR

Sattorova Mahliyo Burxanovna

O'zMU Jizzax filiali "Psixologiya" kafedrası o'qituvchisi

Akramova Sitora Tursunbek qizi, Begimova Maftuna Saloyiddin qizi

O'zMU Jizzax filiali "Amaliy psixologiya" yo'nalishi 4-kurs talabalari

Annotatsiya: Maqola o'zbek maktab ta'limi sharoitida psixologik xizmatni tashkil etish, o'quvchilarning yosh xususiyatlarini hisobga olgan holda ta'lim-tarbiya jarayonini samarali tashkil qilish uchun muhim manba bo'lib xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: maktab yoshi, psixologik o'zgarishlar, ontogenez, o'smirlik davri, shaxsiy rivojlanish, sotsializatsiya, o'z-o'zini anglash, emotsional barqarorlik, pedagogik-psixologik yordam

Maktabga qadam qo'yish bolaning hayotida tub burilish davri hisoblanadi. Bu bosqichda bola o'yin faoliyatidan ta'lim faoliyatiga o'tadi va shu bilan birga uning psixologik rivojlanishida sezilarli o'zgarishlar yuz beradi. O'quv jarayoni bolaning kundalik hayotida yetakchi faoliyatga aylanadi, bu esa diqqat, xotira, tafakkur, nutq, emotsional-irodaviy sifatlar va ijtimoiy munosabatlarning shakllanishiga kuchli ta'sir ko'rsatadi. Maktab davrida bola o'zini jamiyatning bir qismi sifatida anglay boshlaydi, o'zining ijtimoiy rolini tushunadi va tengdoshlari bilan hamkorlik qilishni o'rganadi.

Bu davrda o'quvchi o'z oldiga maqsad qo'yishni, uni amalga oshirish uchun kuch sarflashni, sabr-toqat va qat'iyat ko'rsatishni o'rganadi. Shu bilan birga, muvaffaqiyat va muvaffaqiyatsizlik uning emotsional holatiga bevosita ta'sir qiladi. O'qituvchi va ota-onaning qo'llab-quvvatlashi bolaning o'ziga ishonchini mustahkamlashda muhim ahamiyat kasb etadi. Maktab davrida shakllanadigan psixologik o'zgarishlar keyingi ta'lim bosqichlari va shaxsiy rivojlanish uchun poydevor bo'lib xizmat qiladi.

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida diqqat avval ixtiyorsiz bo'lsa, ta'lim jarayonida asta-sekin ixtiyoriy diqqat shakllanadi. Bu o'zgarish o'quv topshiriqlarni ongli bajarish, sabr va qat'iyatni rivojlantirishga yordam beradi. Xotira jarayonida esa ko'rgazmali va emotsional materialni eslab qolishdan mantiqiy bog'lanishlar orqali eslab qolishga o'tish kuzatiladi.

Maktab yoshida tafakkur konkret tasvirlardan abstrakt tushunchalarga o'tadi. O'quvchilar sabab-oqibat munosabatlarini tushunishga, mantiqiy fikrlashga va muammoli vaziyatlarni hal qilishga moyil bo'ladilar. Nutq esa aniq va mantiqiy bo'lib, bola o'z fikrini grammatik jihatdan to'g'ri ifodalashni o'rganadi. Bu o'zgarishlar o'quv jarayonida bilimlarni o'zlashtirishni osonlashtiradi.

Pedagogik va psixologik shart-sharoitlar maktab yoshidagi o'quvchilarning rivojlanishida hal qiluvchi ahamiyatga ega. Pedagogik shart-sharoitlar ta'lim jarayonining mazmuni, metodlari va tashkil etilishiga bog'liq bo'lib, o'quvchilarning bilim olishga bo'lgan qiziqishini uyg'otadi. O'quv dasturlari bolaning yosh xususiyatlariga mos bo'lishi, ko'rgazmali vositalar, o'yin va ijodiy topshiriqlar orqali ta'lim jarayoni qiziqarli tashkil etilishi zarur. O'qituvchi bu davrda nafaqat bilim

beruvchi, balki tarbiyachi va motivator sifatida ham faoliyat yuritadi. Har bir o'quvchining qobiliyati va individual xususiyatlarini hisobga olish, sinfda hamkorlik muhiti yaratish pedagogik shart-sharoitlarning muhim jihatlaridan biridir. Maktab davrida bolalarda o'zini nazorat qilish, sabr-toqat, qat'iyatlilik kabi sifatlar shakllanadi. O'quv faoliyatida muvaffaqiyat va muvaffaqiyatsizlik emotsional holatga kuchli ta'sir ko'rsatadi. Shu bois, pedagogik qo'llab-quvvatlash va ota-onaning rag'batlari bolaning ijobiy emotsional rivojlanishida muhim ahamiyat kasb etadi.

Maktab o'quvchilari tengdoshlari bilan hamkorlik qilishni, jamoada ishlashni o'rganadilar. Bu davrda ijtimoiy rollar shakllanadi, bola o'zini jamiyatning bir qismi sifatida anglay boshlaydi. O'qituvchi bilan munosabat ham psixologik o'zgarishlarga ta'sir qiladi, chunki bola o'qituvchini bilim manbai va tarbiyaviy namuna sifatida qabul qiladi.

Maktab davrida o'quvchi o'zining qiziqishlari, qobiliyatlari va individual xususiyatlarini namoyon etib boshlaydi. Bu davrda o'z-o'zini baholash shakllanadi, bola o'zining kuchli va zaif tomonlarini anglaydi. Shaxsiy rivojlanish jarayonida motivatsiya va rag'bat muhim rol o'ynaydi.

O'quvchilarda psixologik o'zgarishlarning samarali kechishi uchun ta'lim jarayonini to'g'ri tashkil etish, individual yondashuv, o'yin va ijodiy mashg'ulotlardan foydalanish zarur. O'qituvchi va ota-onaning qo'llab-quvvatlashi bolaning psixologik barqarorligini ta'minlaydi. Psixologik shart-sharoitlar esa bolaning ichki dunyosi, motivatsiyasi va emotsional-irodaviy rivojlanishi bilan bog'liq. O'quvchilarda bilim olishga qiziqish uyg'otish, rag'batlantirish va muvaffaqiyat hissini berish psixologik barqarorlikni ta'minlaydi. Bu davrda bolalarda o'zini nazorat qilish, sabr-toqat, qat'iyatlilik kabi sifatlar shakllanadi. O'quv faoliyatida muvaffaqiyat va muvaffaqiyatsizlik emotsional holatga kuchli ta'sir ko'rsatadi, shu bois pedagog va ota-onaning qo'llab-quvvatlashi muhimdir. Shuningdek, ijtimoiy munosabatlar – tengdoshlar bilan hamkorlik, jamoada ishlash, o'qituvchi bilan muloqot – psixologik o'zgarishlarga sezilarli ta'sir ko'rsatadi.

Maktab yoshidagi o'quvchilarda yuz beradigan psixologik o'zgarishlar ularning intellektual, emotsional va ijtimoiy rivojlanishida hal qiluvchi ahamiyatga ega. Bu davrda diqqat, xotira, tafakkur, nutq, tasavvur kabi kognitiv jarayonlar faol shakllanadi, emotsional-irodaviy sifatlar mustahkamlanadi va bola o'zini jamiyatning bir qismi sifatida anglay boshlaydi. O'quv faoliyati yetakchi rolni egallab, o'quvchi o'z oldiga maqsad qo'yish, uni amalga oshirish uchun kuch sarflash, sabr-toqat va qat'iyat ko'rsatishni o'rganadi. Shu bilan birga, muvaffaqiyat va muvaffaqiyatsizlik bolaning hissiy holatiga bevosita ta'sir qiladi, bu esa pedagog va ota-onaning qo'llab-quvvatlashi orqali muvozanatga keltirilishi mumkin. Pedagogik va psixologik shart-sharoitlarning uyg'unligi o'quvchilarda ijobiy motivatsiya, o'ziga ishonch va barqaror emotsional muhitni shakllantiradi. O'qituvchi va ota-onaning rag'batlari, individual yondashuv, ijodiy mashg'ulotlar va jamoaviy faoliyat o'quvchilarning shaxsiy rivojlanishini ta'minlaydi. Bu davrda shakllangan psixologik o'zgarishlar keyingi ta'lim bosqichlari uchun poydevor bo'lib, o'quvchining intellektual salohiyati, ijtimoiy moslashuvi va shaxsiy kamolotini belgilab beradi.

ADABIYOTLAR:

1. Karimova, V. (2015). *Psixologiya asoslari*. Toshkent: Universitet nashriyoti.
2. McDevitt, T. M., & Ormrod, J. E. (2010). *Child Development and Education*. 4th Edition. Pearson Education.
3. O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi (2020). *Boshlang'ich ta'lim metodikasi bo'yicha qo'llanma*.
4. Vygotsky, L. S. *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*
5. Kamolov D. R. O. G. L. O'zbekistonda demokratiya va axloqning zamonaviy muammolari va yechimlari //Academic research in educational sciences. – 2022. – T. 3. – №. NUU Conference 2. – C. 348-352.
6. Kamolov D. GLOBALIZATION PHENOMENON AND GLOBALISM //Journal of Contemporary World Studies. – 2023. – T. 1. – №. 1. – C. 4-9.
7. Kamolov D. ON THE WAY TO THE DIGITAL EDUCATION SYSTEM OF UZBEKISTAN. – 2023.
8. Dostonbek K. SPIRITUAL AND MORAL ENVIRONMENT OF SOCIETY //Social science and innovation. – 2023. – T. 1. – №. 2. – C. 128-133.